

آمنه دختر ابی الخیار

آمنه دختر ابی الخیار ، زوجه مطیع بن اسود و مادر عبدالله بن مطیع بوده اما بعضی از مورخین نام او را امیمه گفته اند.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۷ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۷)

آمنه دختر رقیش اسدی

آمنه دختر رقیش بن ریاب بن یعمر بن صبره بن مره بن کبیر بن غنم بن دودان بن اسد اسدی خواهر یزید بن رقیش اسدی بود که برادرش یزید بن رقیش در غزوه بدر شرکت نمود.

آمنه از صحابیات قدیم الاسلام بوده و در مکه مسلمان شد و به همراه خانواده خود به مدینه هجرت نمود. از وی جعفر مستغفری به نقل از ابن اسحاق یاد کرده و ابوموسی نیز ذکر او را بطور مختصر آورده و طبری و واقدی نیز او را در ردیف زنان صحابه آورده اند و محمد بن سعد نیز در کتاب طبقات شرح حال او را بیان نموده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۷ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۴ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۷ ، طبقات محمد ابن سعد جلد هشتم صفحه ۲۵۴)

آمنه دختر سعد

آمنه دختر سعد و هب و زوجه ابوسفیان بوده از وی ابو عمر یاد نموده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۷ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۴ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۶)

آمنه دختر ابوسفیان قرشی اموی

آمنه دختر ابوسفیان (صخر) بن حرب بن امیه قرشی اموی بوده و از وی ابن اسحاق در غزوه طایف نام برده است و بعضی از مورخین اسم او را امیمه گفته اند.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۷)

آمنه دختر ابی صلت غفاری

آمنه دختر ابی صلت (صلت) غفاری را ابو عمر ذکر نموده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۷ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۴)

آمنه دختر عباس قرشی هاشمی

آمنه دختر عباس بن عبدالمطلب بن هاشم هاشمی قرشی و دختر عموی پیامبر اسلام(ص) میباشد.

از وی دار قطنی^۱ در کتاب(الاخوه) یاد نموده و می گوید: عباس بن عتبه بن ابی لهب با وی ازدواج کرد و از ایشان فضل بن عباس شاعر مشهور متولد گردید. علامه دهخدا به نقل از اعلام زرکلی راجع به فضل بن عباس پسر آمنه دختر عباس نگاشته است که فضل بن عباس بن عتبه بن ابی لهب شاعری است از قریش و از فصحای بنی هاشم بوده است.

وی معاصر فرزندق واحوص^۲ بود و عبدالملک بن مروان را می ستود و نخستین هاشمی بود که به ستایش امویان پرداخت وی را فضل اللهبی نیز گفته اند که منسوب به ابولهب که جد پدر اوست میباشد. در گذشت وی در حدود یکصد سال پس از هجرت نبوی اتفاق افتاد.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۶ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۸ ، لغت نامه دهخدا جلد یازدهم صفحه ۱۷۱۷۴ به نقل از اعلام زرکلی)

آمنه دختر عفان قرشی اموی

آمنه دختر عفان بن ابی العاص بن امیه بن عبدشمس قرشی اموی بوده و خواهر امیرالمومنین حضرت عثمان میباشد.

ابو موسی میگوید: وی در روز فتح مکه مسلمان شد و زوجه سعد حلیف(همپیمان) بنی مخزوم بوده و از جمله زنانی است که به همراه هند زوجه ابوسفیان با رسول الله(ص) بیعت نمودند که به خداوند شرک نیاورند ،زدی نکنند و زنا ننمایند و این روایت را جعفر مستغفری آورده و میگوید: آنرا زاهر بن احمد^۳ از ابولبابه و او از

^۱ دار قطنی

علی بن عمر بن احمد بن مهدی بغدادی مکنی به ابوالحسن و معروف به دار قطنی در سال ۳۰۶ هجری قمری بدنیآ آمد و به سال ۳۸۵ هجری قمری وفات یافت تصانیف وی عبارت اند از: ۱.چهل حدیث: ۲. الزامات علی الصحیحین البخاری والمسلم: ۳. سنن فی الحدیث: ۴. قریب اللغه: ۵. کتاب الافراد: ۶. کتاب التتبع لماخرج فی الصحیحین: ۷. کتاب التصحیف فی الحدیث: ۸. کتاب الجرح والتعدیل: ۹. کتاب الرویت: ۱۰. کتاب العلل فی الحدیث دو جلد: ۱۱. کتاب القرائت: ۱۲. کتاب المساجد: ۱۳. المختلف والموتلف فی اسماالرجال: ۱۴. معرفه مذاهب الفقها و تعدادی تالیفات دیگر.

کشف الظنون حاجی خلیفه جلد ۵ صفحه ۵۴۸

^۲ احوص

عبدالله احوص از قدمای شعرای عرب بوده و از او دیوان شعری موجود است.

لغت نامه دهخدا جلد اول صفحه ۱۴۹۲

^۳ زاهر بن احمد سرخسی

امام ابوعلی زاهر بن احمد بن محمد بن غیسی سرخسی شافعی از قدمای عالمان سرخس ، فقیه ، محدث و شیخ عصر خود در خراسان بود وی فقه را از ابواسحاق مروزی و علم قرآیت قرآن را از ابوبکر بن مجاهد و ادب

عمار بن حسن و او از سلمه بن فضل و او از محمد بن اسحاق نقل کرده است و ابن اسحاق این مطلب را در کتاب المغازی نیز نگاشته است.

اما ابن کلبی میگوید: آمنه دختر عفان در زمان جاهلیت آرایشگری میکرد و او را حکم بن کیسان مولای بنی مخزوم به نکاح گرفته است و ابن حجر عسقلانی صاحب کتاب الاصابه نیز گفته است: اینکه آمنه دختر عفان زوجه حکم بن کیسان بوده درست تر است از قول ابو موسی که آمنه را زوجه سعد هم پیمان بنی مخزوم میداند. و هیثم بن عدی از یونس و او از زهری و او از عبدالله بن عباس و ابوبکر بن ابی جهم روایت نموده که گفته اند: حکم بن کیسان مولای بنی مخزوم حجامت میکرد و با آمنه دختر عفان خواهر امیرالمومنین حضرت عثمان (رض) ازدواج نمود و آمنه نیز آرایشگر بود و در بعضی از روایات آمده است که آمنه دختر عفان خواهر حضرت عثمان (رض) بوده و او را عبدالله بن ابی سعد مدلجی به نکاح گرفت و از او محمد بن عبدالله مدلجی زاده شد و بعضی از مورخین هم او را زوجه عبدالله بن سعد سهمی گفته اند.

(الاصابه صفحه ۲۹۱ و ۱۱۹۶ و ۱۶۲۷ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۴ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۶)

آمنه دختر عمرو اموی

آمنه دختر عمرو بن حرب بن امیه اموی و دختر عموی معاویه (رض) بوده و او را ابوحنظله بن عتبه به نکاح گرفت که از ایشان عاصم متولد گردید. این مطلب را محمد ابن سعد ذکر کرده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۶ ، حیاة الصحابیات صفحه)

آمنه دختر غفار

آمنه دختر غفار را ذهبی ذکر کرده و می گوید او را نووی ۱ در کتاب (مبهمات) خود آورده و نگاشته است که وی زوجه عبدالله بن عمر (رض) بود که او را طلاق

را از ابوبکر انباری فرا گرفت و حدیث را از ابولیبید محمد بن ادريس و اقران وی در خراسان عراق مانند ابوالقاسم بغوی، ابن صاعد و دیگران شنید و ۹۶ سالگی به سال ۳۸۹ وفات یافت. لغت نامه دهخدا جلد ۸ صفحه ۲۵۸۸ به نقل از معجم البلدان .

^۱ امام شمس الدین ذهبی: محمد بن احمد بن عثمان بن قایماز ترکمانی مصری معروف به شمس الدین ابو عبدالله ذهبی، حافظ ، محدث و یکی از مورخین مشهور اسلامی می باشد. وی در سال ۶۷۳ هجری قمری متولد گردید و در سال ۷۴۸ هجری قمری در شهر دمشق وفات یافت. از وی تألیفات بیشماری بجای مانده است که مشهورترین آنها عبارت اند از: ۱: اخبار ابو مسلم خراسانی ۲: اخبار قضات دمشق ۳: الاعلام بالوفیات ۴: تاریخ اسلام در دوازده جلد تبیان فی مناقب عثمان بن عفان ۶: التجرد فی اسماء الصحابه ۷: تحریم الادبار در دو جلد ۸: تذکره الحفاظ در دو جلد ۹: تشبیه الخمیس باهل الخمیس ۱۰: التعزیه الحسنه بالآخره ۱۱: تقویم البلدان ۱۲: توفیق اهل التوفیق فی مناقب ابی بکر الصدیق ۱۳: تهذیب التهذیب فی اسماء الرجال ۱۴: الدرۃ الیتمیه فی سیره ابن

داد و باز به او رجوع کرد. اما ابن حجر عسقلانی صاحب کتاب الاصابه مینویسد: ابن لهیعه به نقل از عبدالرحمن اعرج آورده است: زنی را که عبدالله بن عمر (رض) در عهد رسول الله (ص) طلاق داد آمنه دختر عفان بوده است. و این را ابن سعد نیز به نقل از حسن بن موسی^۲ او از ابن لهیعه آورده است و در روایتی دیگر در حدیث قتیبه به روایت سعدالعیار آمده که به سندی از قتیبه و از ابن لهیعه

تیمیه (تقی الدین احمد) ۱۵۰ دول الاسلام فی التاريخ ۱۶۱ الروع والأوجال فی بناءالمسیح الدجال ۱۷ سیره الحلاج ۱۸ سیر النبلاء فی التاريخ والتراجم در بیست جلد ۱۹ العیر فی خبر من غیر ۲۰ العذب السلسل فی الحدیث المسلسل ۲۱ العلو للعلی الاعلی ۲۲ الغفار فی ابضاح الاخبار ۲۳ عنوان السیر فی ذکر الصحابه ۲۴ فتح المطالب فی مناقب علی بن ابی طالب ۲۵ اقض نهارک باخبار ابن مبارک ۲۶ الگاشف فی اسماء الرجال ۲۷ المقتضب من تهذیب الکمال للمزی ۲۸ کتاب العرش و صفته ۲۹ کتاب الکبائر ۳۰ کتاب الوتر ۳۱ کشف الکربه عندفقہ الاحبه ۳۲ مابعدالموت ۳۳ المجرّد فی رجال الکتب السنه ۳۴ المختصر فی محدثی العصر ۳۵ مختصر سلاح المومنین ۳۶ مختصر معجم الشیوخ ۳۷ المستحلی فی اختصارالمحلی ۳۸ مشتبّه النسبه فی الانساب ۳۹ المعجم الصغیر المسمی باللطیف ۴۰ المعجم الکبیر ۴۱ معرفه القراء الکبار علی الطبقات والاعصار ۴۲ المغنی فی الضعفاء و بعضی الثقات ۴۳ المقتنی فی سردالکئی ۴۴ منیه الطالب لأعزالمطالب ۴۵ میزان الاعتدال فی نقد الرجال در دو جلد ۴۶ نعم السمر فی مناقب عمر ۴۷ نفص الحغبه فی اخبار الشعبه ۴۸ هاله البدر فی عدد اهل بدر و تعدادی کتب دیگر. کشف الظنون حاجی خلیفه صفحه ۱۲۳ و ۱۲۴

^۱ یحی بن شرف الدین نووی: حافظ محی الدین ابو ذکریا یحی بن شرف الدین بن مرّی بن جمعه بن حزام حورانی دمشقی مشهور به نووی محدث، فقیه شافعی و از بزرگان علمای قرن هفتم بودوی در سال ۶۳۱ هجری قمری در منطقه نووی از نواحی حوران که به مسافت دو شبانه روز از دمشق فاصله دارد متولد گردید و در سال ۶۷۶ هجری قمری به سن ۴۵ سالگی در همان منطقه زادگاهش در گذشت و تصانیف وی عبارت اند از: (۱) کتاب چهل حدیث وی که مشهور است و بر آن چند شرح و حاشیه نوشته شده است. (۲) الارشاد فی اصول الحدیث. (۳) الاشارات الی بیان الاسماالمهمات فی متون الاسانید. (۴) الاصول والطوابط فی المذهب (۵) الايضاح فی المناسک الحج. (۶) بستان العارفين در تصوف. (۷) التبیان فی آداب حمله القرآن. (۸) التحریر در شرح التنبیه نوشته ابو اسحاق شیرازی بطور مختصر. (۹) هم چنین تحفه الطالب در شرح التنبیه بطور مطول اما تکمیل نشده است. (۱۰) تحفه الولد و بغیه الراید. (۱۱) التحقیق والترخیص فی اکرام با القیام لذوی الفضل والمزیه من اهل الاسلام. (۱۲) التقریب والتیسیر لمعرفه سنن البشیرالنذیر. (۱۳) تقریب الارشاد الی علم الاسناد. (۱۴) تهذیب الاسما والغات ((در موضوع رجال)). (۱۵) حلیه الابرار و شعاراالاخیر فی تلخیص الدعوات والاذکار (۱۶) خلاصه الاحکام فی مهمات السنن و قواعدالاسلام. (۱۷) روح المسائل در فروع. (۱۸) روضه الطالبین و عمدہ المتقین. (۱۹) ریاض الصالحین. (۲۰) شرح جامع صحیح البخاری تا آخر کتاب ایمان. (۲۱) عیون المسائل المهمه. (۲۲) غیث النفع فی القرات السبع. (۲۳) فضل القیام لاهل العلم والحدیث والزهاد والعباد والصلحا والقرا من اهل الاسلام. (۲۴) المبهم علی حروف المعجم. (۲۵) المجموع در شرح المذهب ابو اسحاق شیرازی. (۲۶) مرآه الزمان فی تاریخ العیان. (۲۷) مناسک الحج سه مجموعه الصغرا والكبرا والوسطی. (۲۸) المنثورات عیون مسایل المهمات. (۲۹) المنهاج لشرح صحیح مسلم بن الحجاج در پنج جلد. (۳۰) منهاج الطالبین ((در باره فقه شافعی)) در فروع مشهور است.

کشف الظنون حاجی خلیفه جلد ششم صفحه ۴۰۸ و ۴۰۹

^۲ حسن بن موسی بغدادی: حسن بن موسی ملقب به اشیب و مکنی به ابو علی بغدادی قاضی طبرستان، موصل و حمص بوده و از هر دو حماد، شعبه، سفیان، جریر بن حازم، زهیر بن معاویه، ابن لهیعه، عبدالرحمن بن عبدالله بن دینار، حریر بن عثمان، لیث، ابو هلال راسبی، ابن ابی ذئب، ورقا و دیگران روایت نموده و از او احمد بن حنبل، حجاج بن شاعر، احمد بن منیع، ابو خیمه، پسران ابی شیبه، فضل بن سهل اعرج، هارون حماد، یعقوب بن شیبه، عباس داوری، حارث بن ابی اسامه، اسحاق حربی، بشر بن موسی و جماعتی دیگر روایت نموده اند. احمد می گوید: او از برجسته گان اهل بغداد بود و ابن معین او را ثقة گفته و ابو حاتم، ابن مدینی، صالح بن محمد و ابن خراش او صدوق آورده اند و ابو حاتم می گوید: نامبرده در ری وفات یافت و در جنازه او حاضر بودم و اعین وفات او را در سال ۲۰۸ و ابن سعد و مطین در سال ۲۰۹ و حنبل در سال ۲۱۰ هجری قمری گفته اند. (تهذیب التهذیب جلد اول صفحه ۵۷۵)

روایت نموده است. و در یک روایت اسم موصوفه قتیبه دختر غفار به کسر غین آمده و در نسخه از کتاب طبقات اسم پدرش به فتح غین آمده است.
(الاصابه صفحه ۱۶۲۸، حیاة الصحابیات صفحه ۷۶)

آمنه دختر قرط انصاری

آمنه دختر قرط انصاری بن خنسا بن عبید بن عدی بن غنم بن کعب بن سلمه انصاری بوده و مادرش ماریه دختر قین بن کعب بن سواد از بنی سلمه بوده است و او خواهر پدر مادری آدم دختر قرط می باشد، آمنه دختر قرط با اوس بن معلی بن لوزان بن حارثه از خاندان عضب بن جشم بن خزرج معلی ازدواج کرد که از ایشان ابوسعید بن اوس بن معلی متولد گردید. محمد بن سعد ذکر نامبرده را در کتاب طبقات آورده و می گوید: آمنه مسلمان شد و با پیامبر اسلام(ص) بیعت نمود.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸، حیاة الصحابیات صفحه ۷۷، طبقات محمد ابن سعد جلد هشتم صفحه ۴۰۴)

آمنه دختر قیس اسدی

آمنه دختر قیس بن عبدالله بن ریاب بن یعمر و اسدی دختر عموی ام المومنین زینب دختر جحش اسدی از خاندان غنم بن دوان می باشد.

بنا به روایت ابن اسحاق نامبرده و پدرش به همراه ام المومنین ام حبیبه دختر ابوسفیان در حبشه مهاجر بودند و بنا به روایت ابن سعد وی از جمله زنان صحابه بوده و در روز های اول بعثت پیامبر اسلام در مکه ایمن آورده و بعدا به همراهی خانواده خود به مدینه مهاجر شد. از وی ابن اسحاق در کتاب سیره النبی یاد نموده و مستغفری ۲ و ابو موسی نیز از او نام برده اند.

(الاصابه صفحه ۱۰۹۸ و ۱۶۲۸، حیاة الصحابیات صفحه ۷۷)

^۱ محمد بن اسحاق مدنی محمد بن اسحاق بن یسار بن جبار مکنی به ابو عبدالمطلبی مدنی و متوفی به سال ۱۵۰ هجری قمری است. از تالیفات او کتاب (۱) سیره النبی (۲) کتب المبتدا (۳) کتاب المغازی میباشد کشف الظنون جلد ششم صفحه ۸

^۲ جعفر بن محمد مستغفری :

جعفر بن محمد بن معصر بن مستغفر بن فتح بن ادریس نخشی نسفی معروف به حافظ ابوالعباس مستغفری حنفی

وی در سال ۳۵۰ هجری قمری متولد گردید و به سال ۴۳۲ هجری قمری وفات یافت تصانیف وی عبارت اند از : (۱) تاریخ نسف و کش(نسف منطقه ای در بخارا که آن را نخشب نیز می گویند و کش نیز شهری در ماورالنهر در نزدیکی های بخارا می باشد که از این دو منطقه تعداد زیادی از بزرگان علم و ادب برخاسته اند)) (۲) کتاب خطب النبی(ص) (۳) کتاب دلائل النبوه (۴) کتاب فضایل القرآن العظیم (۵) کتاب الایام والیالی (۶) کتاب الدعوات (۷) کتاب المناسک (۸) کتاب الوفا (۹) کتاب معرفه الصحابه

آمنه دختر قیس بن عبدالله

آمنه دختر قیس بن عبدالله زنی از زنان خاندان اسد بن خزیمه بوده و از جمله زنان صحابیه میباید. نامبرده و پدرش به همراه ام المومنین ام حبیبه دختر ابو سفیان به حبشه مهاجر بودند از وی مستغفری و ابن اسحاق یاد آوری نموده و می گویند: آمنه دختر قیس و برکه دختر یسار تحت الحمایه، شیر خواره و فرزند خوانده ای عبیدالله بن جحش شوهر اول ام المومنین ام حبیبه بوده اند.

اما بعضی از مورخین هم از جمله ابن اثیر جزری صاحب کتاب اسدالغابه را گمان بر آن است که آمنه دختر قیس همان آمنه دختر رقیش است که شرح حال وی قبلاً گذشت و ابن اسحاق از روایت یونس بجای رقیش، قیس نگاشته و ابو موسی نیز گمان کرده است که ایشان دو کس بوده اند در حالیکه هر دوی ایشان یک کس اند. والله اعلم

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۴ و ۵ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۷)

آمنه دختر ابو قیس غفاری

آمنه دختر ابوقیس غفاری را ابن سعد در کتاب طبقات ذکر کرده و آورده است که محمد بن عمر واقدی از محمد بن موسی و او از عماره بن مهاجر و او از آمنه دختر ابوقیس غفاری ما را خبر داد که می گفته است: من از زانی بودم که صفیه را به هنگام زفاف حضرت ختمی مرتبت با او همراهی کردیم و از او شنیدیم که می گفت هنگامی که به حضور رسول خدا آمدم هنوز به هفده سالگی نرسیده بودم. طبقات ابن سعد جلد هشتم صفحه ۱۳۲

آمنه دختر محسن اسدی

آمنه دختر محسن اسدی و خواهر عکاشه بن محسن اسدی است و از وی سهیلی^۱ یاد نموده و می گوید: اسم ام قیس دختر محسن آمنه بوده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۶)

آمنه دختر نعیم النحام

آمنه دختر نعیم النحام را ابن حجر عسقلانی صاحب کتاب الاصابه یاد نموده و بعضی از مورخین اسم او را امه گفته اند

^۱ سهیلی: ابوالقاسم عبدالرحمن بن احمد بن ابوالحسن سهیلی خثعمی اندلسی مالکی و نحوی در سال ۵۰۸ هجری قمری متولد گردید و در سال ۵۸۱ هجری قمری وفات یافت او مردی عالم به لغت عرب بوده و در قرائت بارع بود و در تفسیر و صناعت حدیث حافظ به رجال و انساب عارف به علم اسلام و اصول و کلام بود . او راست: (۱) کتاب التعریف والاعلام بمافی القرآن من الاسما والاعلام. (۲) شرح آیه الوصیت. (۳) الروض الانف((والمشروع الردی)) فی تفسیر. لغت نامه دهخدا جلد ۹ صفحه ۱۳۸۶۳ به نقل از معجم المطبوعات

(الإصابه صفحه ۱۶۲۸ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۶)

آمنه دختر وهب زهری قرشی

آمنه دختر وهب بن عبد مناف بن زهره بن کلاب قرشی زهری مادر حضرت محمد مصطفی(ص) می باشد آمنه به عفت، نزاهت، صدق و صفا، جمال و کمال شهرت داشت و پدرش وهب بن عبد مناف شیخ و بزرگ خاندان بنی زهره بود که از خانواده های شریف و نجیب قریش بودند.

مادر آمنه بره دختر اسد بن عبدالعزی بن عثمان بن عبدالدار بن قصی بود. حضرت محمد(ص)شش ساله بودند که مادر شان آمنه زمانیکه از یثرب((مدینه)) به مکه بر می گشت وفات یافت وی در مسیر راه مدینه و مکه در قریه ابوا دار فانی را وداع گفت و همانجا دفن گردید و زمانیکه مادر حضرت محمد(ص) وفات یافت آنحضرت بر قبر مادر شان نشسته و زار زار گریه کردند و صاحب تاریخ حبیب السیر آورده است: وقتیکه آمنه مادر رسول الله(ص) در بین راه مدینه و مکه در منطقه ابوا وفات یافت ام ایمن آن حضرت(ص) را به حریم حرم(مکه مکرمه) رسانید.

(سیرت النبی جلد اول صفحه ۲۳، ۲۴ و ۸۶ - ریحق المختوم صفحه ۶۷ - تاریخ طبری جلد سوم صفحه ۷۹۷ و ۷۹۸ - تاریخ حبیب السیر جلد اول صفحه ۳۰۱)

ابرهه حبشیه

ابرهه حبشیه زنی از خدمت کاران نجاشی پادشاه حبشه بود و زمانیکه نجاشی ام حبیبیه را برای رسول اکرم(ص) به نکاح گرفت وی در نزد ام حبیبیه بود.

واقدی از وی ذکر کرده و ابن سعد قصه ویرا در کتاب طبقات در شرح حال ام المومنین ام حبیبیه به نقل از عبد الله بن عمرو بن زهیر و او از اسماعیل بن عمرو بن سعید^۲ و او از ام حبیبیه آورده ومی نویسد: ((فرستاده نجاشی یکی ار کنیز کان

^۱ ابوا نام قریه ای است نزدیک ودان از اعمال و فرع مدینه که گور آمنه بنت وهب مادر رسول الله بدانجاست و مولد امام محمد باقر(رض) نیز همانجا بوده است و از آنجا تا جحفه ۲۳ میل است نیز گفته اند کوهی به سوی راست اره سعید از مدینه به مکه و گفته اند ابوا مدفن پدر رسول الله (ص) است و مدفن مادر پیامبر اسلام در مکه به دار رایعه است.

و امروز ابوا بنام مستوره معروف است و غزوه ابوا نیز بدانجا بوده است.

لغت نامه دهخدا جلد اول صفحه ۴۰۵

^۲ اسماعیل بن عمرو اموی

اسماعیل بن عمرو بن سعید بن عاص بن سعید بن عاص اموی می باشد همان که پدرش معروف به اشدق بوده است. وی از عبدالله بن عباس، عثمان بن عبدالله بن حکم بن حارث و دیگران حدیث روایت نموده و از او شریک بن ابی نمر و سلیمان بن بلال خالد بن الیاس و جمعی دیگر روایت نموده اند او را سفیان بن عیینه دیده است و معاویه بن صالح به نقل از ابن معین او در شمار تابعین اهل مدینه آورده و زبیر بن بکار گفته که

او به نام ابرهه بود که عهده دار نگهداری جامه ها و عطر های نجاشی بود چون پیش من آمد گفت: پادشاه می گوید: رسول خدا که درود خدا بر او باد برای من نوشته اند که تو را به همسری ایشان در آورم، ام حبیبه به آن کنیزک گفت: خدایت مزده نیکو دهد، کنیزک گفت: پادشاه می گوید به کسی وکالت بده که تو را عقد نماید. ام حبیبه به خالد بن سعید بن عاص پیام فرستاد و به او وکالت داد و به کنیزک هم دو دستبند سیمین و دو خلخال چند انگشتی سیمین که در انگشتان پا داشت از شادی مزدگانی داد.

و باز در ادامه می نویسد، ام حبیبه می گوید: چون آن مال ((مهریه که چهار صد دینار نجاشی پرداخته بود)) به دستم رسید ابرهه را که به من مزده رسانیده بود خواستم و او را گفتم آن روز آنچه به تو دادم اندک بود که مالی در دست نداشتم اینک این پنجاه مثقال را بگیر و آن را برای خود هزینه کن. او فزون بر آنکه نپذیرفت جعبه کوچکی را بیرون آورد که هر چه به او داده بودم در آن بود و آن را به من بر گرداند و گفت: پادشاه مرا سوگند داده است که هیچ زحمتی برای تو فراهم نیاورم- چیزی از تو نپذیرم- وانگهی مرا نیازی نیست که جامه دار و عطر دار سلطانم و من هم از آئین محمدی پیروی می کنم و برای خدا اسلام آورده ام و سلطان زنان خود را فرمان داده است که همه عطر های خویش را برای تو بفرستند فردای آنروز کنیزک برای من عود و عنبر و ورس و زباد((دو ماده معطر)) بسیاری آورد و من همه را همراه خود به حضور رسول خدا آوردم و آن حضرت نشان آن را بر من و آنها را پیش من می دیدند و آنها را ناپسند نمی شمردند.

ابرهه مرا گفت: تنها نیاز من این است که سلام مرا به رسول خدا ابلاغ کنی و ایشان را آگاه سازی که من از آئین او شان پیروی میکنم. ابرهه نسبت به من مهربانی می کرد و همین کنیزک بود که کار های مرا برای روانه ساختن به مدینه فراهم می آورد و هر گاه پیش من می آمد می گفت: خواسته و نیاز مرا فراموش نکنی.

ام حبیبه می گوید: چون به حضور رسول خدا رسیدم ایشان را از چگونگی خطبه عقد و خواستگاری و رفتار ابرهه با خودم آگاه ساختم. رسول خدا لبخند زدند و چون سلام ابرهه را به ایشان ابلاغ کردم فرمودند: ((سلام و رحمت و برکت های خدا بر آن بانو باد)). و در کتاب صحابیات حول الرسول آمده است: ابرهه حبشیه از خدمه نجاشی پادشاه حبشه بوده که در زمان نکاح دادن نجاشی ام حبیبه

نامبرده را فضیلتی بود که او را سلطه بنی امیه بحق پوشی و انداشت و واقعی می گوید: نامبرده مردی گوشه گیر و زاهدی بود تا زمان دولت بنی عباس زندگانی کرد و از وی احادیث کمی روایت گردیده است ابن حجر عسقلانی می گوید: ابن حبان او را در شمار ثقات تابعین آورده و گفته است که او از بزرگان مدینه بوده و کنیت او ابو محمد و ملقب به صاحب الاعوض می باشد و اعوض قصری در مدینه بوده چنانکه عمر بن عبدالعزیز گفته است اگر برایم امری سپرده شود هر آئینه متولی آن کار قاسم بن محمد و یا صاحب الاعض را می سازند و نامبرده ثقه بوده است.

تهذیب التهذیب ابن حجر عسقلانی جلد اول صفحه ۲۶۱

را برای نبی اکرم(ص) مسلمان شد و به ام حبیبه گفت: سلام های مرا به پیامبر اسلام(ص) برسان و به ایشان بگو که از دین شما تبعیت کرده و مسلمان گشته ام، ام حبیبه نیز زمان برگشت از حبشه سلام های ابرهه را به پیامبر اسلام(ص) رسانید و پیامبر(ص) در جواب فرمودند: بر او((ابرهه)) باد درود، رحمت و برکت خداوند.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، حیاة الصحابیات صفحه ۶ ، طبقات محمد ابن سعد جلد هشتم از صفحه ۹۸ الی ۱۰۲ ، صحابیات حول الرسول صفحه ۸۹ و ۹۰)

ابیة دختر بشیر انصاری

محمد بن سعد در کتاب طبقات می نویسد که بعضی از مورخین اسم امیمة دختر بشیر بن سعد بن ثعلبه بن جلاس بن زید بن مالک اغر انصاری را ابیه گفته اند.

(طبقات ابن سعد جلد هشتم صفحه ۳۶۷ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷۱)

اثیله دختر حارث انصاری

اثیله دختر حارث بن حرام بن صخر بن امیه بن ثابت بن نجار انصاری و مادرش فاطمه دختر زید منات بن عمرو بن مازن غسانی بود نامبرده از جمله زنان صحابیة می باشد و از وی ابن سعد نام برده و او را در شمار زنانی ذکر کرده که با رسول الله(ص) بیعت نمود.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۵ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷ ، طبقات محمد ابن سعد جلد هشتم صفحه ۴۱۷)

اثیله دختر راشد هذلی

اثیله دختر راشد هذلی را ابو موسی بطور مختصر ذکر کرده و از وی قصه ای در شرح حال عامر بن مرقرش موجود است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، اسدالغابه جلد هفتم صفحه ۵ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷)

اثیله خزاعیه

اثیله خزاعیه مادر بزرگ ایوب بن عبدالله بن زهیر اسدی بوده و از وی فاکهی در کتاب((مکه)) یاد نموده و خبری را از طریق ابن جریج از ابن ابی حسین آورده که رسول الله(ص) برای سهیل بن عمرو نامه ای نوشتند.

و در دنباله آن از اثیله خزاعیه جده ایوب بن عبدالله بن زهیر اسدی نیز نام برده شده است. مطلب فوق را عمر بن شبه^۱ نیز آورده است.
(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، حیاة الصحابیات صفحه ۷)

اثیمه مخزومیه

اثیمه مخزومیه را از جمله اهالی مدینه شمرده اند وی جده (مادر بزرگ) عطف بن خالد مخزومی^۲ بوده عطف از وی حدیث روایت نموده است اما بعضی از مورخین اسم مادر بزرگ عطف را اروی گفته اند.

^۱ عمر بن شبه بصری نحوی اخباری:

عمر بن شبه بن عبیده بن زید بن رابطه النمیری ((ربطه)) بن ابی معاذ مکنی به ابو زید بوده و در بغداد سکونت داشته است از پدرش به عمر بن علی مقدمی و مسعود بن واصل و عبید بن طفیل و عبدالوهاب ثقفی و حسین جعفی و ابی داوود طیالسی و ابی اسامه و بشر بن عمر زهرانی و ابن مهدی و قطان و ابی احمد زبیری و ابی عامر عدی و سعید بن عامر ضبعی ابی بدر شجاع بن ولید و ابی عاصم و اصعمی و عبدالوهاب خفاف و عفان و علی بن عاصم قریش بن انس و غندر و ابن ابی عدی و معاذ بن معاذ و معاویه بن هشام قنبر و ولید بن هشام قحذمی و ابی زید انصاری و مسلم بن ابراهیم حدیث روایت نموده و از وی ابن ماجه ابو شعیب عبدالله بن حسن حرانی و احمد بن یحیی بن ثعلب نحوی و احمد بن یحیی بلاذوری و ابن ابی الدنیا و ابو نعیم بن عدی و ابن صاعد و ابن ابی حاتم و اسماعیل بن عباس و اراق و ابوالحسن علی بن عیسی وزیر و ابوبکر محمد بن جعفر خرائطی و احمد بن اسحاق بهلول و احمد بن عبدالعزیز جوهری و ابوبکر بن ابی داوود و ابو العباس سراج و محمد بن ذکریای دقاق و حسین بن اسماعیل محاملی و محمد بن احمد اثرم و محمد بن مخلد دوری روایت نموده اند: عمر بن شبه گفته است که اس پدرم زید و لقبش شبه بوده زیرا در کودکی مادرش او می رقصانیده با او می خوانده: یا بابی و شبا و عاش حتی دبیا

ابو حاتم می گوید او مرد صدوقی بوده است و دار قطنی او را ثقه گفته است و ابن حبان او را در شمار ثقات آورده و خطیب می گوید: او ثقه و عالم در سیر و احوال مردم بوده است.

نامبرده دارای تصانیف زیادی است و در آخر عمر در منطقه ((سرمن رای)) سکونت اختیار کرد و در آنجا وفات یافت ابن منادی وفات او را در جمادی الاول سال ۲۰۲ هجری گفته و می گوید سن وی متجاوز از نود سال بوده است و محمد بن موسی بن حماد بربری گفته که ولادت وی در اولین روز از ماه رجب سال ۷۳ هجری قمری بوده است و مرز بانی در کتاب معجم الشعرا می نویسد: عمر بن شبه ادیب، فقیه، واسع الروایت، صدوق و ثقه بوده است.

تهذیب التهذیب ابن حجر عسقلانی جلد چهارم صفحه ۲۷۷ و ۲۷۸

و در کتاب لغت نامه دهخدا چنین آمده است: عمر بن شبه ((زیدمکنی به ابو معاذ)) بن ربطه مکنی به ابو زید نمیری بصری از مردم بصره و مولای بنی نمیر بوده است نامبرده شاعر، راویریا، مورخ و فقیه صادق اللهجه و مدخول الروایه و از اشخاص مشهور قرن سوم هجری می باشد او در روز دوشنبه بیست و چهارم جمادی الآخر سال ۲۲۶ هجری قمری در نود سالگی در منطقه ((سرمن رای)) درگذشت و کتاب های او را ابوالحسن علی بن یحیی از پسر او ابو طاهر احمد بن عمر بخزید از جمله ای کتب عمر بن شبه است: کتاب الکوفه، کتاب البصره، کتاب المدینه، کتاب مکه، کتاب امرای الکوفه، کتاب امرای البصره، کتاب امرای المدینه، کتاب امرای مکه، کتاب السلطان، کتاب مقتل عثمان، کتاب الکتاب، کتاب شعروالشعراء، کتاب الاغانی، کتاب التاریخ، کتاب اخبار المنصور، کتاب محمد و ابراهیم بن عبدالله بن حسن بن حسن، کتاب اشعار الشراه، کتاب النسب، کتاب اخبار بنی نمیر، کتاب مایستعجم الناس فیه من القرآن، کتاب الاستعانه بالشعر و ما جا فی اللغات، کتاب الاستعظام للنحو و ماکان یلحن من النحویین و کتاب طبقات الشعرا

لغت نامه دهخدا جلد اول صفحه ۶۸۰ و جلد ۱۱ صفحه ۱۶۳۴۸ به نقل از اعلام زرکلی جلد پنجم صفحه ۲۰۶، ارشادالاریب جلد ششم صفحه ۴۸ فوات الوفیات جلد اول صفحه ۳۷۸ معجم الادبا جلد ششم صفحه ۴۸ و بغیه الوعاه صفحه ۳۶۱

^۲ عطف بن خالد مخزومی مدنی: عطف بن خالد بن عبدالله بن عاص بن ابیصه بن خالد بن عبدالله بن عمر بن مخزوم مخزومی مکنی به ابو صفوان مدنی و از جمله تابعین است وی از پدرش و برادرش عبدالله مسور و زید بن اسلم و ابی حازم بن دینار و نافع مولای ابن عمر و هشام بن عروه و طلحه بن عبدالله بن عبدالرحمن

(الاصابه صفحه ۱۶۲۸ ، الاستيعاب جلد چهارم صفحه ۳۴۲ ، حياة الصحابييات صفحه ۷)

ادام دختر جموح انصاری

ادام دختر جموح بن زید بن حرام بن کعب بن غنم بن کعب بن سلمه انصاری و مادرش رهم دختر قین بن کعب است. ادام با مسعود بن کعب بن عامر بن عدی بن مجدعه بن حارثه ازدواج کرد وی خواهر پدر مادری عمرو بن جموح انصاری سلمی سردار خزرج بوده که در غزوه احد به شهادت رسید. ادام را ابن سعد نیز در کتاب طبقات یاد آوری نموده و می نویسد ادام اسلام آورده و با رسول اکرم(ص) بیعت نموده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۹ ، حياة الصحابييات صفحه ۹ ، طبقات محمد ابن سعد جلد هشتم صفحه ۳۹۸)

ادام دختر قرط انصاری

ادام دختر قرط بن خنسا بن سنان بن عبید بن غنم بن کعب بن سلمه انصاری و مادرش ماویه دختر قین بن کعب از بنی سلمه بوده و ادام خواهر پدر مادری اسما دختر قرط انصاری می باشد.

ادام با طفیل بن مالک بن خنسا بن سنان بن عبید بن عدی بن غنم بن کعب انصاری ازدواج کرد که از ایشان پسرانی به نام های عبدالله و نعمان متولد گردیدند. نامبرده را محمد بن سعد در کتاب طبقات یاد آوری نموده و می نویسد: ادام مسلمان شده و با پیامبر اسلام بیعت نموده است.

(الاصابه صفحه ۱۶۲۹ ، حياة الصحابييات صفحه ۹ ، طبقات محمد بن سعد جلد هشتم صفحه ۳۹۸)

بن ابوبکر صدیق و عبدالرحمن بن رزین و عبدالرحمن بن محمد بن ابوبکر بن محمد بن عمرو بن حزم و موسی بن ابراهیم مخزومی و دیگران حدیث روایت نموده و از وی ابوالیمان و سعید بن ابی مریم و ابو قتیبه و ابو عمار عقدی و یونس بن بکیر و ابو غسان نهدی و عصام بن خالد و علی بن عیاش و قتیبه بن سعید و ابن منصور و صالح بن محمد ترمذی و ابو مصعب احمد بن ابوبکر زهری و دیگران روایت نموده اند. ابوطالب به نقل از احمد گفته است که عطف از اهالی مدینه بوده و صحیح الحدیث می باشد و در حدود صد حدیث روایت نموده است. عطف می گوید : من در سال ۷۱ هجری قمری متولد گردیدم. تهذیب التهذیب ابن حجر عسقلانی جلد ۴ صفحه ۱۳۶ و ۱۳۷